

STORTINGET

Representantforslag 21 S

(2022–2023)

fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby, Ingvild Wetrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo

Dokument 8:21 S (2022–2023)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Abid Raja, Guri Melby, Ingvild Wetrhus Thorsvik og Alfred Jens Bjørlo om å ta læreryrket framover

Til Stortinget

Bakgrunn

Dyktige lærere er det viktigste for å sikre opplæring av god kvalitet på alle skoler i hele landet. Å satse på lærerne er derfor å satse på elevene og på kunnskap. For å sikre nok dyktige lærere i skolen må både lærerutdanningen og læreryrket gjøres attraktive gjennom gode karrieremuligheter, lønnsbetingelser, arbeidsforhold og høy status.

Lærerutdanningen

Det er viktig å sikre at elevene har kvalifiserte lærere i all undervisning. Forslagsstillerne vil styrke lærerens rolle som kunnskapsformidler med et høyt faglig nivå og sikre gode lærere i hele landet. Derfor er det riktig å stille høye krav for å komme inn på lærerutdanningene og for å undervise på alle nivåer i skolen. Etter at grunnskolelærerutdanningene ble innført og gjort til en femårig master, gikk også søkertallene for lærerstudiene opp, og det samme gjorde fullføringsgraden hos de som gikk på studiet. De første lærerstudentene som tok en femårig master, kan vise til svært gode resultater.

Senere har søkertallene for lærerutdanningene gått ned. I juli kom tallene for 2022, som viste en nedgang i antallet studenter som har fått studieplass ved lærerutdanningene. Spesielt stor var nedgangen i søkere til

barnehagelærerutdanningen, men det var også færre som søkte seg til grunnskolelærer 1.–7. trinn og 5.–10. trinn i 2022. Lave søkertall til lærerstudiene kan på sikt skade rekrutteringen til læreryrket.

Den beste måten å rekruttere og beholde lærere på er gode lærerutdanninger. Problemet i dag er at lærerstudentene er blant de minst tilfredse på studiebarometeret. For å motvirke frafallet fra læreryrket og for å gjøre lærerutdanningene relevante og attraktive bør det legges opp til mer variert praksis i lærerutdanningene. Lærerstudenter bør få erfaring med alle deler av læreryrket gjennom skoleåret. Hvert år siden 2017 er det bevilget 44,5 mill. kroner til partnerskapsamarbeid mellom universiteter og høyskoler og praksisfeltet om praksis av høy kvalitet. Fra 2020 ble denne bevilgningen styrket til 65,8 mill. kroner. Arbeidet med å videreutvikle lærerstudiene med mer praksis av høy kvalitet er viktig for å gjøre overgangen mellom studier og arbeidsliv bedre for nyutdannede lærere.

For å rekruttere flere studenter til lærerutdanningene ble det fra 2017 innført en ordning for sletting av studielån for grunnskolelærere og lektorer som jobbet i tre av seks år etter fullført utdanning. Disse kan søke om å få slettet mellom 51 000 og 161 000 kroner av studielånet.

Nyutdannede lærere må få nødvendig oppfølging og veiledning i starten av karrieren. Et program for å ta imot og følge opp nye lærere i skolene kan bidra til at flere lærere blir stående lenger i stillingene sine.

Videreutdanning

Høsten 2021 ble det satt ned et offentlig utvalg som fikk i mandat å foreslå ulike modeller for etter- og videreutdanning. Utvalget har nylig overlevert sin utredning til statsråden (NOU 2022:13 Med videre betydning. Et

helhetlig system for kompetanse- og karriereutvikling). Det er viktig å se hen til utredningen i det videre arbeidet med karriere- og kompetanseutvikling.

Regjeringen Solbergs satsing på videreutdanning har gitt mange lærere muligheten til å få faglig påfyll nderveis i karrieren. Siden 2014 har omkring 50 000 lærere fått tilbud om videreutdanning, noe som gjorde at 12 000 færre lærere underviste uten å oppfylle kompetansekravene i de prioriterte fagene engelsk, matematikk, norsk, norsk tegnspråk og samisk sammenlignet med 2015. Antall tilbudte videreutdanningsplasser økte fra 3 662 i 2014 til 7 099 i 2021 i takt med at regjeringen Solberg styrket satsingen på videreutdanning til 1,6 mrd. kroner i 2021.

Selv om regjeringen Solberg gjennomførte et stort løft for videreutdanning, er det viktig å sørge for at tilbudet opprettholdes og styrkes i årene framover. Tilbud om videreutdanning kan bidra til at flere lærere har kompetanse i fagene de underviser i, og opplever at de har den faglige tyngden til å møte nye utfordringer i skolehverdagen. Faglig kompetanse og trygghet er viktig for at lærere blir stående i stillingene sine.

Karrieremuligheter

For å gjøre skolen til en mer attraktiv arbeidsplass og gi flere lærere muligheten til karriereutvikling i skolen innenfor undervisning, og ikke bare administrasjon og ledelse, er det viktig å legge til rette for flere karriereveier og stillingstyper.

Regjeringen Solberg innførte lærespesialistordningen som en karrierevei som gjorde at engasjerte lærere kunne bli i klasserommet heller enn å søke en karrierevei i administrasjon eller ledelse av skolen. Ordningen ga lærere mulighet til å ta en videreutdanning i fag, samtidig som de beholdt undervisning som sin hovedoppgave. Sluttevalueringen av lærerspesialistordningens pilotperiode viste at lærerspesialistene opplevde å bidra positivt til den faglige og pedagogiske utviklingen i profesjonsfellesskapet på skolen. De sto også lenger i arbeidet som lærere, og rollen som lærerspesialist ga ekstra motivasjon gjennom nye faglige utfordringer.

Ordningen ble avvirket fra denne høsten av regjeringen Støre og Sosialistisk Venstreparti. Budsjetttavtalen innebærer at det ikke blir satt i gang nye kull på lærerspesialistutdanninger høsten 2022 eller lyst ut statlige midler til lærerspesialister i funksjon etter våren 2022. Regjeringen har sagt at den vil sette i gang et utredningsarbeid i dialog med partene for en ny ordning med karriereveier i skolen, men ikke gitt seg selv noen tidsfrist for dette arbeidet.

Det må legges til rette for at ansatte i barnehager og skoler i større grad utdanner seg i dybden og ikke bare i bredden. Ordningene med offentlig sektor-ph.d. og nærings-ph.d. er lite kjent i kommunenes oppvekstenhe-

ter, og det trengs et løft for å gjøre disse ordningene mer attraktive for kommunene. Dette vil være en mulig karrierevei for lærere med mastergrad og vil bidra til at barnehager og skoler selv produserer kunnskap og i mindre grad formidler kunnskap utviklet av andre.

Heve statusen til læreryrket

Sertifisering av læreryrket har lenge vært diskutert som et tiltak for å heve statusen til læreryrket, fordi det kan skape beskyttede titler for de som har fullført en lærerutdanning. Sertifisering av lærere har to hovedhensikter. For det første kan sertifisering sikre at lærere er kvalifisert til å oppfylle de krav og det ansvar som følger med en jobb i skoleverket. Sertifisering kan også bidra til å kvalitetssikre at lærerne utfører arbeid som holder en kvalitetsmessig god standard.

Det er et paradoks at lærerutdanningene er svært strengt regulert med tanke på innhold, opptakskrav og skikkethet, samtidig som det er gitt adgang til å ansette undervisningspersonell uten godkjent lærerutdanning. Det var krav om dette før opplæringsloven ble vedtatt i 1998. Forslagsstillerne er kjent med at dette blir tema når forslaget til ny opplæringslov kommer til behandling i Stortinget.

For å skjerpe regelen om at man skal ha lærerutdanning for å jobbe i undervisningsstillinger i skolen, bør det legges opp til at skolene som bruker unntaksordningen i forskrift til opplæringsloven, må rapportere årlig om hvor mange uten godkjent lærerutdanning som står i slike stillinger, fordelt på de som er under utdanning (på vilkår) og ikke, samt redegjøre for hvordan skolen jobber for å sikre at alle som ansettes i undervisningsstillinger skal fullføre og bestå lærerutdanningen.

Innholdet i lærerstillingene

Onsdag 17. august 2022 kom Kunnskapscenter for utdanning (KSU) ved Universitetet i Stavanger med kunnskapsgrunnlaget «Å rekruttere og beholde lærere i barnehage og skole». I kunnskapsgrunnlaget gis flere anbefalinger for å øke rekrutteringen og beholde flere lærere i yrket. Kunnskapsoversikten slår blant annet fast at ingen studier kan bekrefte at enkle tiltak som store kommunikasjonsstrategier øker antall søkere til lærerutdanningene. Den sterkeste anbefalingen til KSU for å øke rekrutteringen handler om kontinuerlig kvalitetsarbeid for å gjøre barnehage og skole til gode arbeidsplasser.

Motivasjonen til lærerstudenter for å velge lærerutdanning er en positiv oppfatning av egne undervisningsevner, synet på verdien av undervisning, altruistiske grunner og et ønske om å arbeide med barn/ungdom. Da er det viktig at lærerne gis tid til å være lærer når de kommer ut i arbeidslivet. Det trengs flere ansatte i skolen fra andre yrkesgrupper til å gjøre oppgaver som

frigir tid for lærerne til å fokusere på den faglige oppfølgingen av elevene. Dette kan være helsesykepleiere, skolepsykologer, miljøarbeidere eller andre yrkesgrupper som bistår lærerne og elevene i andre deler av skolehverdagen enn undervisning. Dette kan være et viktig bidrag til et godt læringsmiljø for elevene og styrke relasjonen mellom skole og hjem.

Samtidig er det en stor og viktig jobb å avbyråkratisere skolen for å frigjøre mer tid til undervisning, vurdering og forberedelser. Da må skolene ha en ledelse som er bygget på tillit og tydelig ansvarsdeling.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen legge fram en sak for Stortinget om mer variert praksis i lærerutdanningene og bedre oppfølging og veiledning av nye lærere i starten av karrieren.
2. Stortinget ber regjeringen utvide ordningen med sletting av studielån for lærere til å omfatte også barnehagelærere og alle andre med godkjent lærerutdanning.
3. Stortinget ber regjeringen trappe opp innsatsen på etter- og videreutdanning av lærere, slik at flere søknader godkjent hos skoleeier kan innvilges.
4. Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalingene i NOU 2022:13 knyttet til rett til veiledningsår for nytilsatte og karriereveier for lærere i skolen, og legge forslaget fram for Stortinget innen utgangen av 2023.
5. Stortinget ber regjeringen gjøre ordningene med offentlig sektor-ph.d. og nærings-ph.d. bedre kjent i kommunenes oppvekstenheter.
6. Stortinget ber regjeringen legge fram et forslag til sertifisering av lærere, med sikte på å innføre beskyttede titler for lærerstillinger.
7. Stortinget ber regjeringen legge fram en strategi for å styrke laget rundt læreren og eleven, slik at lærerne får mer tid til sine kjerneoppgaver, herunder å øke antallet helsesykepleiere i skolen.

19 . oktober 2022

Abid Raja

Guri Melby

Ingvild Wetrhus Thorsvik

Alfred Jens Bjørlo

